

ویژه فرهنگ و معارف رضوی

پنجشنبه ۲۶ فروردین ۱۳۰۰

۲۱ رمضان ۱۴۴۲ | ۱۵ آوریل ۲۰۲۱ | سال سی و چهارم | شماره ۹۵۰۴ | ویژه نامه ۳۲

www.qudsonline.ir

شمارش معکوس برای برداشت کلزا از ۷هزار و ۵۰۰ هکتار کشت مشارکتی

۴

همین حوالی

دست خدا بالای همه دست هاست

۳

رمضان سال ۲۰۱ هجری قمری یادآور پذیرش ولایتعهدی مأمون عباسی توسط امام رضا(ع) است. در سالروز پذیرش ولایتعهدی حضرت(ع) با...

..... صفحه ۲

مجازآباد

یک فرصت عالی برای تغییر زندگی

عبدالرشید سعدالله، کشتی گیر روسی در نخستین روز ماه مبارک رمضان، با انتشار تصویری از خود در مکه، فرا رسیدن ماه رمضان را به تمام مسلمانان جهان تبریک گفت. این کشتی گیر روسی در اینستاگرام نوشته است: «فرا رسیدن ماه مبارک رمضان را به همه مسلمانان تبریک می گویم. ۳۰ روز آینده فرصتی عالی برای تغییر زندگی به

سمتی بهتر است این زمان پاک کردن روح و بدن از هر چیز بد و گناه است. باشد که خداوند به همه ما صبر و نیرو عطا کند تا این ماه روشن را با عزت سپری کنیم وبنده های خوب خدای متعال باشیم آمین».همچنین محمد صلاح، بازیکن تیم فوتبال لیورپول نیز با انتشار تصویری از خودش در اینستاگرام نوشت: «من می خواهم برای همه، رمضان مبارکی را آرزو کنم».

همت بچه هیبتی ها

دانیال معمار، فعال رسانه‌ای در توئیتر نوشت: «سال هاست دلالان، پیاژه‌های کشاورزان کرمانی را به قیمت ناچیز می خردند و چندین برابر می فروشد.

امسال بچه‌های هیبت نورالرضای تهران رفته‌اند و این پیازها را چهار برابر قیمت دلالان از کشاورزان خریدند و در تهران به همان قیمت خرید فروخته‌اند. خوشحالی

این روزهای کشاورزان کرمانی قابل وصف نیست.»

برنامه سحرگاهی مخصوص کودکان

محمد سرشار، مدیر شبکه پویا از راه‌اندازی برنامه سحرگاهی مخصوص کودکان خبر داد و در کانال تلگرامی خود نوشت: «امسال شبکه کودک با برنامه سحرگاهی جدید «ماه طلایی» همراه خانواده‌های ایرانی است. گروهی حرفه‌ای به مدیریت آقای میثم فکری تولید این برنامه را برعهده دارند و امیدوارم بتوانند همان‌گونه که در پشت صحنه ما را امیدوار کرده‌اند، روی آنتن نیز کودکان و خانواده‌ها را راضی کنند. پخش برنامه هر روز ساعت ۳:۴۵ آغاز می‌شود تا همسفره کودکان روزه‌اولی در سراسر کشور باشد. بازپخش آن نیز ساعت ۱۶ خواهد بود تا بقیه کودکان هم بیننده‌اش باشند. همین جا عرض کنم که با توجه به همزمانی ماه مبارک رمضان با ایام تحصیلی، پخش برنامه‌های شبکه پویا در ساعت ۲۲ پایان می‌یابد تا کودکان فرصت کافی برای استراحت شبانه داشته باشند و بتوانند روزها با نشاط کافی در کلاس‌های آنلاین یا حضوری، شرکت کنند.»

درباره زندگی و زمانه پانی مسجد گوهرشاد

خاتون خیراندیش

مشهد با وجود افزایش جمعیت، یک مسجد جامع بزرگ و آبرومند نداشت. به همین دلیل، گوهرشاد خاتون تصمیم به ایجاد مسجد جامع بزرگی در این شهر گرفت. برخی معتقدند علت علاقه او به مشهد، قرار داشتن مدفن مادرش «بانو خان‌زاده خاتون» در این شهر و حرم مطهر امام رضا(ع) بوده است. با این حال، جدا از دلیل

گوهرشاد برای علاقه‌مندی به مضع شریف رضوی، این اشتیاق ثمره‌های پربرای برای مشهد در پی داشت و موجب رونق روزافزون آن شد. به نوشته مرحوم مدرس رضوی در کتاب «روزشمار تاریخ مشهد»، در مراسم افتتاح مسجد گوهرشاد مشهد، شاهرخ شخصاً حضور پیدا کرد و این امر، نشان از مهم بودن اقدام‌های گوهرشاد خاتون در منظر شوهر اوست. اقدام‌های این بانوی خیراندیش، اطرافیان او را هم به عمران و آبادانی مشهد تشویق کرد. نمونه بارز این افراد «بانو پریزاد» ندیمه گوهرشاد بود که مهدی سیدی به استناد متون تاریخی، در کتاب «سیمای تاریخی و فرهنگی شهر مشهد» وی

را از نوادگان «ربیع بن خثیم»

مشهور به «خواجه ربیع»

دانسته که مزارش در مشهد از دیرباز مورد احترام مردم خراسان بوده است. «بانو پریزاد» به تبعیت از گوهرشادخاتون، طرح ایجاد مدرسه علمیه‌ای را در مجاورت مسجد گوهرشاد و حرم مطهر امام رضا(ع) ریخت که به «مدرسه پریزاد» معروف شد و هنوز هم در حرم مطهر از ورودی کفشداری ۱۳ در بست شیخ بهایی، می‌توان به در ورودی آن رسید و از مشاهده معماری زیبا و موزون آن لذت برد.

بیمه کردن بناها با سنت و وقف

همان‌طور که اشاره کردم اقدام‌های عمرانی و خیراندیشانه گوهرشادخاتون، به مشهد محدود نبود. او در هرات نیز بناهای بسیار زیبا و مهمی بنا کرد که با وجود بحران و جنگ در دوره‌های بعد، بسیاری از آن‌ها تا امروز باقی مانده است و زیبایی خود را به رخ بازدیدکنندگان می‌کشد. یکی از این بناهای زیبا، افزون بر مسجد جامع هرات، بنای آرامگاه گوهرشادخاتون است که با وجود آسیب‌های فراوان ناشی از اقدام‌های انسانی و حوادث طبیعی، هنوز وقار و شکوه خود را حفظ کرده و گنبد کنگره‌دار آن که میراث معماری عهد تیموری است، خودنمایی می‌کند. گوهرشادخاتون برای حفظ و نگهداری بناهای ارزشمندی که به

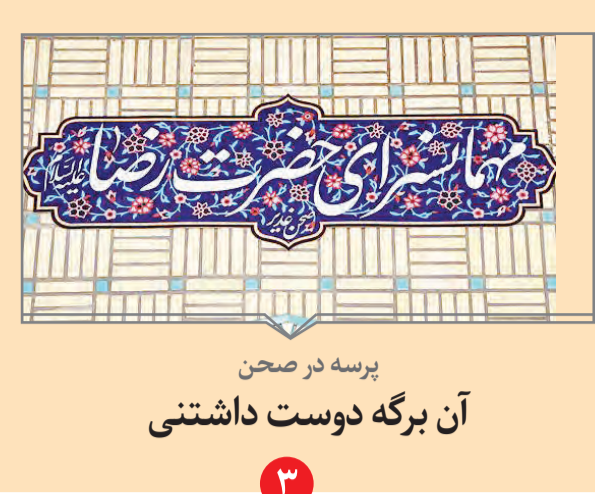
همت او دیدید آمد، موقوفات ارزشمندی تعیین کرد. گستره موقوفات گوهرشادخاتون که امروزه در سه کشور ایران، افغانستان و ترکمنستان پراکنده است، وی را به یکی از واقفان بزرگ تاریخ اسلام و ایران تبدیل کرده است.

وقف‌نامه خردمندانه

وقف‌نامه گوهرشادخاتون یکی از قدیمی‌ترین وقف‌نامه‌های آستان قدس رضوی است. او در این وقف‌نامه مفصل، املاک و روستاهای فراوانی را وقف امور خیریه و نگهداری اماکن متبرکه کرده است که بسیاری از این موقوفات همچنان فعال هستند و درآمد آن‌ها مطابق نظر واقف هزینه می‌شود. گوهرشادخاتون در وقف‌نامه خود، درآمد موقوفات ارزشمندش را به این مصارف اختصاص داده است: «۱- از مجموع درآمد رقبات، یک عشر، حق التولیه متولی، ۲- یک عشر دیگر برای کارکنان و ضابطان و عمال و معمار بقاع، ۳- مابقی درآمد صرف عمران و آبادی مسجد گوهرشاد شود، ۴- مازاد درآمد بر ارباب وظایف که در ذیل اشاره می‌شود: الف- وظیفه (مستمری) امام جماعت نمازهای پنج‌گانه،

سالیانه ۱/۱۰۰ کپکی (واحد پول آن دوره) و ۲۰ خروار گندم؛ ب- وظیفه خطیب، سالیانه مبلغ ۱۰۰ کپکی نقد و مقدار ۱۰ خروار گندم؛ ج- وظیفه مصدر مأسور انجام کار (گماشته) و وظیفه معرف خوش‌خوان که روز جمعه

و دوشنبه هر هفته، یک جزء یا بیشتر قرآن بخوانند برای واقفه(منظور گوهرشاد است) نقد کپکی و پنجاه خروار غله بالمناصفه؛ د- وظیفه حُفاظ خوش‌خوان که در روز جمعه و دوشنبه هر هفته، یک جزء یا بیشتر قرآن بخوانند، سالیانه مبلغ ۲ هزار و ۱۰۰ کپکی و ۵۰ خروار غله بالمناصفه؛ ه- وظیفه مؤذنان، سالیانه نقد مبلغ ۶۰۰ کپکی و ۶۲ خروار غله بالمناصفه؛ و- وظیفه فراشان، سالیانه نقد مبلغ خروار ۶۰۰ کپکی و ۲۰ خروار گندم و جو». دقت نظر وی در تنظیم وقف‌نامه، می‌تواند الگویی برای واقفان امروز باشد؛ او علاوه بر مواردی که اشاره کردیم، جزئی‌ترین نکات را در وقف‌نامه خود مورد توجه قرار می‌دهد و برای آن‌ها تکلیف تعیین می‌کند. گوهرشادخاتون عمری نسبتاً طولانی داشت. او پس از مرگ شاهرخ، مدتی زندگی کرد و در نهایت با دسیسه امرای تیموری و در جریان قیام «ابوالقاسم بابر» از نوادگان تیمور، در رمضان سال ۸۶۱ق، در ۸۱ سالگی به قتل رسید و در کنار قبر شوهر در شهر هرات به خاک سپرده شد.

پرسه در صحن

آن برگه دوست داشتنی

۳

حجت‌الاسلام والمسلمین مروی در جمع مدیران بنیاد بهره‌وری موقوفات:

آستان قدس رضوی باید پیشگام در تحقق شعار سال باشد

تولیت آستان قدس رضوی با اشاره به نام‌گذاری سال ۱۴۰۰ با عنوان «تولید؛ پشتیبانی‌ها و مانع‌زدایی‌ها» از سوی رهبر معظم انقلاب، گفت: آستان قدس باید در تحقق شعار سال پیشگام باشد و با تلاشی جهادی تمام امکانات و توان خود را برای تحقق این فرمایش رهبری به‌کار گیرد.به گزارش آستان نیوز، حجت‌الاسلام‌المسلمین احمد مروی در نشست مدیران بنیاد بهره‌وری موقوفات آستان قدس رضوی که در محل باغ اردوگاه خاتون مشهد برگزار شد، گفت: اسلام کار و تلاش برای امرار معاش و تأمین نیاز خانواده را امری بسیار مقدس و عبادتی بزرگ برشمرده است. امروز کشور ما حقیقتاً در یک جنگ سخت و شکننده اقتصادی قرار دارد که میدان این جنگ و نقشه پیروزی در آن، تحقق «اقتصاد مقاومتی» است.تولیت آستان قدس رضوی افزود: رهبری معظم انقلاب سال هاست اهمیت خودکفایی اقتصادی را به مسئولان کشور متذکر می‌شوند، معظم له از سال ۹۱ واژه «اقتصاد مقاومتی» را ابداع و وارد ادبیات اقتصادی و سیاسی کشور و در این رابطه جلسه‌های متعدد با مسئولان کشور برگزار کردند.

جهش تولید، عملیات پیروزی در جنگ اقتصادی است

حجت‌الاسلام‌المسلمین مروی «جهش تولید» را عملیات اصلی برای پیروزی بر دشمن در جنگ اقتصادی معرفی کرد:راهبرد ابلاغی رهبرمعلم انقلاب به دولت و نهادهای عمومی در سال ۱۴۰۰ تولید، پشتیبانی‌ها و مانع‌زدایی‌ها بوده که پیاده‌نظام آستان قدس در این جنگ نابرابر اقتصادی برای تحقق شعار سال، بنیاد بهره‌وری موقوفات است. بنیاد بهره‌وری موقوفات باید سنگر‌های خود را برای این جنگ در نقشه اقتصاد مقاومتی مشخص کند و روی آن‌ها متمرکز شود و با اعمال پشتیبانی‌های لازم «جهش تولید» را محقق سازد.تولیت آستان قدس رضوی در ادامه به بیان چرایی اهمیت کار بنیاد بهره‌وری موقوفات پرداخت و توضیح داد: بهره‌وری موقوفات از دو جهت برای آستان قدس رضوی حائز اهمیت است، ابتدا اینکه آستان قدس به‌عنوان تولیت موقوفات به دنبال افزایش بهره‌وری و سودآوری موقوفات است تا بتواند از این طریق نیات واقفان را تأمین کند و به آن‌ها جامه عمل بپوشاند.از سوی دیگر بهره‌رداری مناسب از موقوفات برای آستان قدس مهم است زیرا نباید به‌گونه‌ای باشد که سرمایه اجتماعی این آستان مقدس کاهش یابد، بلکه باید با بهره‌وری مناسب موجب افزایش سرمایه اجتماعی این آستان مقدس شود.

استفاده‌شایسته از موقوفات موجب اعتمادسازی و آگاهی مردم نسبت‌به‌اهمیت و تأثیرات مبارک وقف در جامعه و در نتیجه افزایش انگیزه و تشویق مردم برای وقف می‌شود.وی صیانت از موقوفات، اجرای کامل نیات واقفان و افزایش بهره‌وری موقوفات را از جمله وظایف مهم آستان قدس برشمرد و اذعان کرد: هرکجا بین کسب درآمد و حفظ ارزش‌ها تضادی وجود داشته باشد، قطعاً حفظ ارزش‌ها اهمیت بیشتری دارد، اما از مدیران اقتصادی آستان قدس این انتظار می‌رود که هر دو این مهم را حفظ کنند. آستان قدس رضوی نهادهی خدماتی است و درآمد‌هایش نیز باید از طریق ارائه خدمت کسب شود، از این‌رو کسب درآمد در روش‌های سوداگرانه و سرمایه‌فروشی به هیچ عنوان مورد قبول نیست. در فعالیت‌های اقتصادی باید به‌گونه‌ای عمل کنیم که ضمن کسب سود اقتصادی، نیازی از نیازهای کشور مرتفع و منافع آن به مردم برسد.

آستان قدس باید در مقابل بخش خصوصی نقش پدري ایفا کند

تولیت آستان قدس رضوی بر عدم رقابت با بخش خصوصی تأکید و اظهار کرد: آستان قدس نباید به‌گونه‌ای وارد فعالیت‌های اقتصادی شود که بخش خصوصی احساس رقابت کند، رقابت نهادهای بزرگ با بخش خصوصی می‌تواند موجب دلسردی، انصراف از سرمایه‌گذاری و حتی خروج سرمایه‌ها از کشور شود.وی با اشاره به تأکیدات رهبر معظم انقلاب نسبت به عدم رقابت بخش‌های دولتی و حاکمیتی با بخش خصوصی، عنوان کرد: آستان قدس باید در مقابل مردم و بخش خصوصی نقش پدري ایفا کند.کار اصلی حاکمیت ایجادفضای رشددر عرصه‌های مختلف برای مردم است.حجت‌الاسلام‌والمسلمین مروی بر اهمیت توجه‌توأمان‌به‌مزیت‌های آستان قدس و نیازهای کشور در عرصه‌های مختلف اقتصادی تأکید و تصریح کرد: باید به عرصه تولید و تأمین نیازهای مهم کشور به‌ویژه حوزه‌هایی که بخش خصوصی حاضر به ریسک نیست وارد شویم، آستان قدس باید پیشران تولید نیازهای کشور باشد و راه را برای ورود بخش خصوصی به آن عرصه‌ها باز کند.

ایستادن مردم در صف خرید مرغ به هیچ عنوان قابل قبول نیست

تولیت آستان قدس رضوی اظهار کرد: سال‌هاست در حوزه کشاورزی معضل تأمین نهاده‌های دامی وجود دارد، بی‌توجهی به این مسئله سبب شده امروز کشور با مشکل تأمین مرغ موردنیاز مردم مواجه شود. اینکه مرغ به مسئله کشور تبدیل شود و مردم در صف‌های خرید مرغ بایستند اصلاً قابل قبول نیست، مردم ایران بسیار نجیب هستند.وی افزود: مسئولان می‌گویند در واردات نهاده‌های دامی مشکل داریم، صحیح می‌گویند اما این سؤال را باید پرسید چرا در این ۴۰ سال فکری برای خودکفایی در این عرصه مهم نکرده‌اید؟ ما که شعارها، اصول و ارزش‌هایی داریم و مقید به ایستادگی بر آن‌ها و عدم تسلیم در برابر استکبار هستیم باید زمینه‌های تحقق آن‌ها را نیز فراهم کنیم، نه اینکه مرغ معطل مردم باشند چون خوراکش از خارج می‌آید.حجت‌الاسلام‌والمسلمین مروی با تأکید بر اینکه بخش‌های کشاورزی آستان قدس نباید نسبت به نیازهای کشور بی‌تفاوت باشند، تصریح کرد: در سال‌های پس از پیروزی شکوهمند انقلاب اسلامی خدمات بسیار واقدامات بزرگ و قابل‌توجهی صورت گرفته است، اما انصافاً در برخی حوزه‌ها غفلت شده که می‌شد حل شود و امروز سفره مردم تحت تأثیر معضلات نباشد. تولیت آستان قدس رضوی در ادامه به اراضی رهاشده آستان قدس در حاشیه شهر مشهد و مشکلاتی که بعضاً برای مردم آن مناطق ایجاد شده است اشاره و ابراز کرد: اراضی فراوانی در شهرها داریم که بخش زیادی از آن‌ها بلااستفاده رها شده است، این موضوعات تبعات اجتماعی دارد و باید برای بهره‌وری از این زمین‌ها تدبیری مناسب اندیشیده شود.وی افزود: گاهی این زمین‌های رهاشده به‌محل‌هایی برای افراد بزهکار تبدیل شده و مردم در این خصوص شکایت‌هایی دارند، بنیاد بهره‌وری موقوفات موظف است راهی برای ساماندهی و بهره‌وری از این زمین‌ها پیدا کند تا از رهگذر زمین‌های آستان قدس برای مردم مشکلی ایجاد نشود.

خاتم طاهر همدز در نخستین بخش از مجموعه کتاب «حیات اجتماعی در سایه قرآن» که توسط مرکز رزق آریا ابتکنا تهیه شده، می‌گوید: «کودکانی که به سن بلوغ نرسیده‌اند وقتی می‌بینند اعضای خانواده سحری و افطاری می‌خورند به شدت تلاش می‌کنند به آن‌ها پیوندند؛ اصلا منع این کار شويد، این اقدام بسیار خوب است. امام مودعی(ع) می‌فرمایند: به بچه‌ها فرستادن سحری خوب است. بزرگوار، برخی از مادران برای این موضوع ایذاهایی خود می‌هم دارند. مدعا می‌گفتند ما کمی هم سیبیر می‌سرخ می‌گیریم تا بوی آن بچه‌ها را بخورند کند. همچنین مادران چیزهایی که منع تشنگی بچه‌ها می‌شود را در غذای سحر و افطار اضافه‌کنند.»

دیدگاه

 حجت‌الاسلام دکتر وحدتی شبیری :

امام رضا علیه السلام و ولایتعهدی پایه‌های مذهب شیعه را استوار کرد

رمضان سال ۲۰۱ هجری قمری یادآور پذیرش ولایتعهدی مأمون عباسی توسط امام رضا(ع) است. در سالروز پذیرش ولایتعهدی حضرت(ع) با حجت‌الاسلام دکتر سید حسن وحدتی شبیری، رئیس دانشگاه علوم اسلامی رضوی گفت‌وگو کردیم، او توضیح می‌دهد بر اساس مستندات تاریخی امام رضا(ع) به اجبار ولایتعهدی را پذیرفت و با شروطی که گذاشت به همه نشان داد در حکومت هیچ دخالتی ندارد.

حجت‌الاسلام وحدتی شبیری در ابتدا با بیان توضیحی درباره دلیل پذیرش ولایتعهدی حضرت(ع) می‌گوید: «ولایتعهدی مأمون حضرت رضاع(ع) را پذیرفت. امام رضا(ع) با دوران سایر ائمه(ع) متفاوت بود. در آن زمان مأمون در جنگ، برادرش محمد امین را شکست داد و پیروز شد و می‌خواست از راه سیاست و حيله، سادات و مردم شیعه را که انقلابی بودند ساکت کند. با بررسی اوضاع و شرایط شیعه زمان مأمون می‌توان به این نتیجه رسید مأمون با این اقدام خود دخالت اهداف خاصی و می‌خواست بر برخی از مشکلات حکومتش فائق آید؛ بنابراین وقتی عباسیان به اقدام مأمون اعتراض می‌کردند در جواب آن‌ها گوشه‌ای از اهداف خود را فاش و به آن‌ها اشاره می‌کرد. دانشیار گروه حقوق خصوصی دانشگاه قم گفت توضیح مأمون در رجال مبنی بر آن زمان مانند فعلی است:

بن سهل ذوالربیعین به مأمون پیشنهاد دادند امام رضا(ع) را از مدینه به پایتخت خلافت آن زمان یعنی شهر مرو و خراسان دعوت کند. با این دعوت، اگر امام پذیرفت به مردم عنوان می‌شود آن‌ها دنبال حکومت هستند و اگر نپذیرفت و از تحمیل می‌کردند که تحت نظر دولت باشد و با تحمیل ولایتعهدی و به سادات و تشیع گفته می‌شد اما شما خود تسلیم حاکمیت سیاسی شد و ولایتعهدی را نپذیرفت و دیگر شما قیام نگذرد؛ چرا که در زمان مأمون در گوشه و کنار سوزنیم اسلامی سادات ایجاب کرده و مردم مسلمان دور آن‌ها جمع شده بودند. دعوت از امام رضا(ع) بهترین راه برای تحت یوغ قرار دادن سوزنیم اسلام توسط مأمون بود. به همین دلیل نامه‌ی به امام رضا(ع) نوشت. او از آنچه در بخاراآنوار علامه مجلسی، جلد ۴۲، صفحه ۱۲۳ آمده نیز اشاره کرده و می‌گوید: حضرت رضا(ع) دعوت مأمون را نپذیرفت و دلایل زیادی برای آن کار کرد. اما مأمون مدام تکلیف و از حضرت تقاضا می‌کرد تا جایی که امام(ع) از مدینه بیرون آمد. مأمون از امام رضا(ع) خواست از طریق کوفه و قم نیاید. دلیل او هم این بود که مردم این دو شهر ولایی بودند و اگر حضرت(ع) از آن مسیر می‌آمد با امام همراهی می‌کردند. به همین دلیل راه سفر حضرت را تغییر داد و از طریق بصره، اهواز، فارس، سو… امام را حرکت داد تا به مرو رسید.

دکتر وحدتی شبیری بیان می‌کند: مأمون رسماً خلافت را به امام عرضه و از حضرت درخواست کرد آن را به عهده بگیرد و گفت: «ای فرزند رسول خدا من برتو تو را شناختم و علم و زهد و تقوا و عبادت تو را درک کردم و می‌بینم تو شایسته‌تری به خلافت تا من» اما امام از قصد مأمون آگاهی داشت و می‌دانست او برای رسیدن به مقاصد سیاسی خود از هیچ کوششی فروگذار نکرده و برای رسیدن به خلافت، برادرش را کشته و بغداد را ویران کرده بود. در روایت آمده نیز حضرت(ع) و مأمون عادت گشتی‌گوهایی طولانی انجام گرفت و حدود دو ماه حضرت نمی‌پذیرفت. پس از آنکه امام(ع) پیشنهاد خلافت از سوی مأمون را رد کرد، مأمون به حضرت پیشنهاد ولایتعهدی داد و در این پیشنهادش بسیار مصر بود اما تمام اذهای سیاستمدارانی که برای قانع دانسته باشیم؛ مقاصی که در آن ۱۲ سوره توبه با ارزش‌تر از بهشت مطرح شده است؛ یعنی: زین و زور برای بدست آوردن چنین جایگاهی قطعاً عمل شایسته و تحمل سختی نیاز است. در کلام ائمه(ع) مواردی همچون تقوا و پرهیز از گناه، استغفار زیاد، صدقه و انفاق، تواضع و فروتنی و حتی فراهم کردن رفاه و آسایش برای خانواده و به طور کلی انجام واجبات و ترک حرمانت را سبب خشودوی و رعایت خدا از بنده معرفی کرده‌اند. هر کدام از این موارد گفتاری بسیار می‌تولید، که در این مقال نمی‌گنجد اما برای هر انسانی که اراده خوب زیستن دارد قابل لمس و در اطرافش شرایط عمل به آن مهیااست.

سؤال: اگر ما چنین اعمالی را تکما بدینامین رضایت حق را کسب کردیم؟
حضرت موسی(ع) همین پرسش را از خداوند داشت [که در بداند این علامت رضایت و خشودستی من از سونت‌انگون که درون خود بنگریم و آنچه را گفته شد بیازماییم تا بدینم در چه جایگاهی قرار داریم؛ بنابراین این است، مأمون به پای خود مصلحت عمل به موارد یاد شده نمود. مأمون نیز در مورد خواست دوری از خشم و غضب خدا و نعمت و عقوبت الهی است. آسباب خشم و عذاب الهی چیست؟ مواردی همچون تشعیر و تمسخر کردن و شریعت خداوند و یا نادیده گرفتن و بی‌احترامی به شعائر الهی، عمل نکردن به وعده‌ای که داده‌ایم، ظلم به دیگران، زودگویی در انجام وظایف (واجبات) و در کل ارتکاب هر عمل ناشدنی (محررات) در اول ظلم و ظلم و عذاب خداوند بیان شده که لازم است از آن‌ها پرهیز شود.

رئیس دانشگاه علوم اسلامی رضوی به شرایط پذیرش ولایتعهدی نیز اشاره و تشریح می‌کند: امام(ع) به نایب ولایتعهدی مأمون را پذیرفت و فرمود: «من به این شرط ولایتعهدی تو را می‌پذیرم که هرگز در امور مملکت مصدر امری نباشم و در هیچ یک از امور دستگاه خلافت همچون عزل و نصب حکام و قضا و فتوا، دخالتی نداشته باشم.» این شروط نشان می‌داد امام(ع) نمی‌خواست مسئولیت وضع موجود و کارهایی را که از طرف حکومت اعمال می‌شود به عهده بگیرد و افرادی مطلقاً نتوانند از وظایف و یا دخالتی در امور دارد.

در صورت کسی او را منتهم نیز کرد زیرا مسائلی که در کشور مطرح شده و دستوراتی که به مرحله اجرا در می‌آمد، به پای خود مأمون گذاشته می‌شد. مأمون نیز با وجود اینکه این شرایط با اهدافش مغایر بود و تبت او را بر ملا می‌ساخت با آن موافقت کرد.
دکتر وحدتی شبیری در پایان تأکید می‌کند: امام رضا(ع) راه سایر ائمه معصوم(ع) را در ارتباط با طاغوت و حاکمیت نامشروع طی کرد. راه امام رضا(ع) با راه امام حسین(ع) هیچ تفاوتی ندارد و تنها شکل و نامتخت مبارزه متفاوت است امام رضا(ع) با رد پذیرش خلافت که از سوی مأمون پیشنهاد شده بود و امتناع از پذیرش هر گونه مسئولیت اعلام کرد حکومت مأمون نامشروع است. امام(ع) در دوران ولایتعهدی پایه‌های مذهب شیعه را استوار و در مناظرها معجزات علمی خود را آشکار کرد. رفتار زیگاری حضرت(ع) به گونه‌ای بود که در نهایت موجب شهادت امام رضا(ع) شد.

توصیه‌هایی برای روز همداری کودکان

خاتم طاهر همدز در نخستین بخش از مجموعه کتاب «حیات اجتماعی در سایه قرآن» که توسط مرکز رزق آریا ابتکنا تهیه شده، می‌گوید: «کودکانی که به سن بلوغ نرسیده‌اند وقتی می‌بینند اعضای خانواده سحری و افطاری می‌خورند به شدت تلاش می‌کنند به آن‌ها پیوندند؛ اصلا منع این کار شويد، این اقدام بسیار خوب است. امام مودعی(ع) می‌فرمایند: به بچه‌ها فرستادن سحری خوب است. بزرگوار، برخی از مادران برای این موضوع ایذاهایی خود می‌هم دارند. مدعا می‌گفتند ما کمی هم سیبیر می‌سرخ می‌گیریم تا بوی آن بچه‌ها را بخورند کند. همچنین مادران چیزهایی که منع تشنگی بچه‌ها می‌شود را در غذای سحر و افطار اضافه‌کنند.»

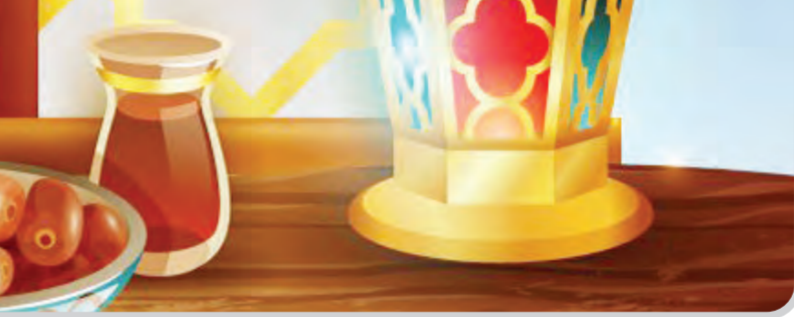
حجت‌الاسلام دکتر صفدر الیمراد، عضو هیئت علمی مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی(ره)، تعبیر معروفی چون **«رمضان، ماه میهمانی خدا»** یا **«خواب روزهدار عبادت است»** به خطبه‌ای ابراهیم گردی که توسط پیامبر اکرم دربرابر فضیلت ماه رمضان ایراد شده است. خطبه‌ای که امام رضا(ع) از آن سلسله سنی که از طریق پدرانشان به حضرت علی(ع) می‌رسد، آن را از زبان رسول خدا(ص) نقل کرده‌اند. هر چند محتوای خطبه خلیفه کامل‌ناظر بر فضیلت ماه رمضان و دستورالعمل‌هایی برای بهره‌برداری حداکثری از آن است ولی از آنجایی که در آخرین جمعه ماه شعبان ایراد شده، به ویژه شعبانیه، معروف شده است.

از آن سلسله سنی که از طریق پدرانشان به حضرت علی(ع) می‌رسد، آن را از زبان رسول خدا(ص) نقل کرده‌اند. هر چند محتوای خطبه خلیفه کامل‌ناظر بر فضیلت ماه رمضان و دستورالعمل‌هایی برای بهره‌برداری حداکثری از آن است ولی از آنجایی که در آخرین جمعه ماه شعبان ایراد شده، به ویژه شعبانیه، معروف شده است.
دکتر وحیدی شبیری است.
آدم به راحتی می‌تواند ادای دیگران را در بپردازد اما اینکه بخواید خودش باشد، خیلی سخت است.همه ما تصور استیصال زاریانی که در ترمینال برای برگشتن به شهرشان حیران و سرگردان دور خود می‌گردیم! دیدهایم که آنجا شاعر سراغ حارم که این پریشانی را در شعر به ما نشان بدهد؟ ما جوانی که نصف شب‌ها به دریم می‌آید و حاجتش این است که زودتر اسباب ازدواج و تاهلش فراهم شود یا آن‌هایی که با مشکل مالی دارند و زیر فشار قرض و بدهی هستند و درمانده به این حرم پناهنده می‌شوند. البته این بدیع بودن نه‌تنها در ساحت معنا نیست و شاعر خوش طرحه‌ما کلی کلمه امروزی را هم در شعر خودش آورده. البته هنر او آوردن این کلمات در آنجا که همه می‌دانند کار خاصی نیست، هر چه آن‌ها اشاره می‌کرد، و ترمینال را از تنوش می‌مانی کند. مثل عروسی که خودش را بزرگ کند و بگوید به همه بگوید پیوسته دفتر خوشگل شدم، این، بیشتر از آنکه زیبایی باشد، تشییع زیبایی است.

کوری آمد و صحن وسط تو، بینا برگشت
بگری زن و بویجری، روی تو تا برگشت
کالی‌تا تو صریح تو نگاکش افادت
سجده‌ای کرد سپس شیعه مولا برگشت
خسته بود از همه آینه‌ها تا اینکه زنت آمد، متحول شد و زیبا برگشت
آنکه از صحن به دنبال شفا آمده بود
با نگاهش به صریح تو مسخیا برگشت
زائر گشت چرا اشک ندوام آقا؟

نگهش کردی و با دیده درنگ برگشت
بکی چون حاجتش این بود که: زن می‌خواهم
رفت تا اینکه شش بی‌بند تو بیا برگشت
که مگامت که به طور تو مشرف شده بود
آنکه با معجزه و با یاد بیضا آمده بود
صبح در قامت یک مرد گدا، رفت حرم
ظهر نزدیک آنان بود که «آه! برگشت
چیرشیل آمده بود از وسط خرم، حرم
نفس تا فرش تکان داد و به بال برگشت
او هم این بود که مردم این دو شهر ولایی بودند و اگر حضرت(ع) از آن مسیر می‌آمد با امام همراهی می‌کردند. به همین دلیل راه سفر حضرت را تغییر زائر تو بود مردم جلو ترمینال
مشنگی داشت از اول به خدا با برگشت…

دکتر وحدتی شبیری بیان می‌کند: مأمون رسماً خلافت را به امام عرضه و از حضرت درخواست کرد آن را به عهده بگیرد و گفت: «ای فرزند رسول خدا من برتو تو را شناختم و علم و زهد و تقوا و عبادت تو را درک کردم و می‌بینم تو شایسته‌تری به خلافت تا من» اما امام از قصد مأمون آگاهی داشت و می‌دانست او برای رسیدن به مقاصد سیاسی خود از هیچ کوششی فروگذار نکرده و برای رسیدن به خلافت، برادرش را کشته و بغداد را ویران کرده بود. در روایت آمده نیز حضرت(ع) و مأمون عادت گشتی‌گوهایی طولانی انجام گرفت و حدود دو ماه حضرت نمی‌پذیرفت. پس از آنکه امام(ع) پیشنهاد خلافت از سوی مأمون را رد کرد، مأمون به حضرت پیشنهاد ولایتعهدی داد و در این پیشنهادش بسیار مصر بود اما تمام اذهای سیاستمدارانی که برای قانع دانسته باشیم؛ مقاصی که در آن ۱۲ سوره توبه با ارزش‌تر از بهشت مطرح شده است؛ یعنی: زین و زور برای بدست آوردن چنین جایگاهی قطعاً عمل شایسته و تحمل سختی نیاز است. در کلام ائمه(ع) مواردی همچون تقوا و پرهیز از گناه، استغفار زیاد، صدقه و انفاق، تواضع و فروتنی و حتی فراهم کردن رفاه و آسایش برای خانواده و به طور کلی انجام واجبات و ترک حرمانت را سبب خشودوی و رعایت خدا از بنده معرفی کرده‌اند. هر کدام از این موارد گفتاری بسیار می‌تولید، که در این مقال نمی‌گنجد اما برای هر انسانی که اراده خوب زیستن دارد قابل لمس و در اطرافش شرایط عمل به آن مهیااست.

نمای نزدیک

شاید این باران که می‌بارد…
عکس: علیرضا صفرزاده

نگاهی به توصیه پیغمبر اکرم(ص) برای بهره حداکثری از ماه مبارک رمضان

دعوت شدن به میهمانی خاص خدا

«**خطبه شعبانیه**، یک دوره مختصر **رمضان‌شناسی**

تلاش رسول خدا(ص) برای تشریح ایجاد ماه مبارک رمضان و ارائه دستورالعملی به شیعیان برای بهره‌برداری حداکثری از آن، این خطبه‌ای را به یک دوره مختصر رمضان‌شناسی بدل کرده که مضاف بر این شناخت، انسان می‌تواند در آن به اهدافی که برای عبادتیش در نظر گرفته شده، برسد. رسول‌الله(ص) در بخش ابتدایی این خطبه به جایگاه و عظمت این ماه و فرصت‌هایی که برای مؤمنان در آن قرار داده شده اشاره می‌کند.

«فَأَشْكُمُ فِيهِ تَسْبِيحٌ، وَتُكْمِمْ فِيهِ مَا هِيَ بِهِ شَمًا رُزِي أُورِدَهُ اسْتِةَ كَمَا بِأَخُودِ سَمِ سَوَعِي بِه هَمَرَاهُ ذَرَفَتْ، رَحْمَتٌ وَمَغْفِرَةٌ، لِي فِي هَرَارِزِ از خطبه‌ی چند نکته قابل تأمل دارد؛ نخستین آن‌ها عبارت است از: «شهران» به معنای ماه خدا به آن است.

استفاده از تعبیر «شهر الله» برای ماه رمضان دقیقاً مثل استفاده از تعبیر «شهر الله» برای مکه است. از آنجایی که خداوند محدودیت زمانی و مکانی نداد، باید گفت استفاده از این ترکیب که در ادبیات باستان آن اضافه تشبیهی می‌گوند و انتساب این ماه به خود خداوند، به‌عبارت شرافت بالی این ماه است. نکته بعدی زیبایی است که در این خطبه خطبه شده این ماه با خودش رحمت، برکت و مغفرت به همراه آورده است. اینکه رسول‌الله(ص) برای این ماه از این تعبیر استفاده می‌کنند نه به این خاطر است که سایر ایام سال، روزهای حاوی رحمت، برکت و مغفرت نیست بلکه به این دلیل است که به آن‌ها توجه خاص داده شود و مؤمنان بدانند برکت و خیر کثیری برای این ماه در نظر گرفته شده که هر کس در آن عمل صالحی انجام دهد، چند برابر دیده شده و شریب پیدا می‌کند.

اینکه به رحمت الهی نیز اشاره می‌شود به این خاطر است اعمال انسان همواره با نقص و کاستی همراه است و فقط با دید رحمت و تفضل الهی است که پذیرفته می‌شود. در حقیقت این رحمت الهی است که موجب می‌شود نقص‌های عمل انسان جبران شود. برای درک عظمت تعبیر مغفرتی که برای این ماه و در ادامه برکت و رحمت آن مورد اشاره قرار گرفته باید به فراز دیگری از همین خطبه نگاه کرد؛ آنجا که رسول خدا(ص) می‌گوید: «بِهِدَيْتَ كَسْبًا اسْتِةَ كَمَا فِي دِينِ مَاه بزرگ از آموزش الهی محروم بماند.» این عبارت، به تعبیر مغفرتی که در ابتدای خطبه به آن اشاره شد، وزن دیگری می‌بخشد، چرا که می‌گوید این ماه آن قدر عظیم است که اگر کسی این ماه را از سرگرداندن و باز هم نگاهدار باشد، حقیقتاً تیربخشتی است که شقاوت او را فرارگفته است.

«**فضیلتی خاص در برابر ضیافت عام خدا**»

«شَهْرٌ ذُعَيْمٌ فِيهِ إِي ضِيافَةٌ لَهِ،» از مضامینی است که حضرت رسول(ص) با به کار

بردن آن می‌خواهند با آن حجت را بر مؤمنان تمام

کنند. این مضمون به این موضوع اشاره دارد که ما با یک میهمانی خاص مواجه هستیم، چرا که در بقیه ایام سال و سایر روزها و شب‌ها همه اعم از کافر و منافق سر سفره خدا و در میهمانی عام الهی حاضر هستند ولی در این ماه است که یک میهمانی خاص فراهم شده است. بنابراین اینجا خدای متعال سفراهی خاص پهن کرده تا کسانی که به دنبال نعمت خاصی برای مؤمنان در آن قرار داده شده اشاره می‌کند.

نخستین عبارت این است: «أَلَيْهَا التَّائِبُ إِثْمُهُ فَأَقْبَلَ إِلَيْكُمْ شَهْرٌ لِلْبِرَّةِ وَالْإِحْسَةِ وَالْمَغْفِرَةِ؛ ای مردم! ماهی به شما رزوی آورده است که با خود سه سوغتی به همراه داشته‌اید، رحمت و مغفرت. این فرار از آن خطبه‌ی چند نکته قابل تأمل دارد؛ نخستین آن‌ها عبارت است از: «شهران» به معنای ماه خدا به آن است.

استفاده از تعبیر «شهر الله» برای ماه رمضان دقیقاً مثل استفاده از تعبیر «شهر الله» برای مکه است. از آنجایی که خداوند محدودیت زمانی و مکانی نداد، باید گفت استفاده از این ترکیب که در ادبیات باستان آن اضافه تشبیهی می‌گوند و انتساب این ماه به خود خداوند، به‌عبارت شرافت بالی این ماه است. نکته بعدی زیبایی است که در این خطبه خطبه شده این ماه با خودش رحمت، برکت و مغفرت به همراه آورده است. اینکه رسول‌الله(ص) برای این ماه از این تعبیر استفاده می‌کنند نه به این خاطر است که سایر ایام سال، روزهای حاوی رحمت، برکت و مغفرت نیست بلکه به این دلیل است که به آن‌ها توجه خاص داده شود و مؤمنان بدانند برکت و خیر کثیری برای این ماه در نظر گرفته شده که هر کس در آن عمل صالحی انجام دهد، چند برابر دیده شده و شریب پیدا می‌کند.

اینکه به رحمت الهی نیز اشاره می‌شود به این خاطر است اعمال انسان همواره با نقص و کاستی همراه است و فقط با دید رحمت و تفضل الهی است که پذیرفته می‌شود. در حقیقت این رحمت الهی است که موجب می‌شود نقص‌های عمل انسان جبران شود. برای درک عظمت تعبیر مغفرتی که برای این ماه و در ادامه برکت و رحمت آن مورد اشاره قرار گرفته باید به فراز دیگری از همین خطبه نگاه کرد؛ آنجا که رسول خدا(ص) می‌گوید: «بِهِدَيْتَ كَسْبًا اسْتِةَ كَمَا فِي دِينِ مَاه بزرگ از آموزش الهی محروم بماند.» این عبارت، به تعبیر مغفرتی که در ابتدای خطبه به آن اشاره شد، وزن دیگری می‌بخشد، چرا که می‌گوید این ماه آن قدر عظیم است که اگر کسی این ماه را از سرگرداندن و باز هم نگاهدار باشد، حقیقتاً تیربخشتی است که شقاوت او را فرارگفته است.

«**توصیه‌ها و دستورالعمل‌ها**»

از اینجا در بخش نخست خطبه شعبانیه، توصیه‌ها و دستورالعمل‌ها

برخی از این توصیه‌ها، فردی و برخی اجتماعی است. از اولین توصیه‌ها، رسول اکرم(ص) اشاره می‌کنند: «وَأَذْكُرُوا بِجَوْعِكُمْ وَعَطَشِكُمْ فِيهِ جَوْعَ نِيَوْمِ الْقِيَامَةِ وَعَطَشَهُ» یعنی انسان گرسنگی و تشنگی که در این ماه متحمل می‌شود را به گرسنگی و تشنگی روز قیامت پیوند دهد.

پیامبر در اینجا با اعتدالی نیت انسان و بسنده نکردن به تشنگی و گرسنگی صرف، می‌خواهد حتی همین گرسنگی کشیدن و عطش نیز هدر نرود و انسان‌ها است ادراشته باشد ممکن است به گرسنگی و تشنگی ابدی مبتلا شود که نه قابل تحمل است و نه قابل جبران.

از نخستین توصیه‌ها که انسان را به کششی اجتماعی وارد می‌دارد صدقه

و کمک به فقراست. این توصیه عملی است که می‌تواند موجب افزایش فقرآلکم و مساکینکم، و تأکید به آن قطعاً اضعاف مضاعفه می‌شود؛ یعنی چندین برابر ماه‌های دیگر با برکت همراه می‌شود.

از دیگر توصیه‌ها و دستورالعمل‌ها «صله ارحام» است. این هم از توصیه‌های خاص ایام ماه رمضان است. البته اکنون و با توجه به شرایطی که کرونا برای ما به وجود آورده شاید بهترین نوع، ارتباطات مجازی و تلفن زین باشد.

مورد بعدی که باز ناظر بر خود فرد است، توصیه به کنترل زبان است. این توصیه را باید در ادامه افزایش

دانشه همان حالت پرهیز و تقوا دانست، یعنی زبانی که از تشنگی خشک شده و عطش دارد، خوب است از ملامت و غیبت و دروغ هم پاک شود.

شاید یکی از علل تأکید بر این توصیه در این ماه، خود ظرفیتی است که ماه رمضان برای آن تولید کرده است.

«وَعُضَا غَمًّا لِإِجْلَالِ النَّظَرِ إِِلَيْهِ أَبْصَاكُم، وَ عَمَّا لِإِجْلَالِ الْإِسْتِمَاعِ إِِلَيْهِ أَسْمَاعِكُمْ» حضرت در ادامه به کنترل چشم و گوش تأکید می‌کنند، باید در نظر داشت این دو به‌خصوص چشم

مطابق فرموده حضرت رسول(ص) «فَأَشْكُمُ فِيهِ تَسْبِيحٌ، وَتُكْمِمْ فِيهِ عِبَادَةٌ» نفس‌های انسان در آن تسبیح و خواب انسان عبادت باشد؛ و همین دلیل به آن است.

شهران» به معنای ماه خدا به آن است. استفاده از تعبیر «شهر الله» برای ماه رمضان دقیقاً مثل استفاده از تعبیر «شهر الله» برای مکه است. از آنجایی که خداوند محدودیت زمانی و مکانی نداد، باید گفت استفاده از این ترکیب که در ادبیات باستان آن اضافه تشبیهی می‌گوند و انتساب این ماه به خود خداوند، به‌عبارت شرافت بالی این ماه است. نکته بعدی زیبایی است که در این خطبه خطبه شده این ماه با خودش رحمت، برکت و مغفرت به همراه آورده است. اینکه رسول‌الله(ص) برای این ماه از این تعبیر استفاده می‌کنند نه به این خاطر است که سایر ایام سال، روزهای حاوی رحمت، برکت و مغفرت نیست بلکه به این دلیل است که به آن‌ها توجه خاص داده شود و مؤمنان بدانند برکت و خیر کثیری برای این ماه در نظر گرفته شده که هر کس در آن عمل صالحی انجام دهد، چند برابر دیده شده و شریب پیدا می‌کند.

اینکه رسول‌الله(ص) برای این ماه از این تعبیر استفاده می‌کنند نه به این خاطر است که سایر ایام سال، روزهای حاوی رحمت، برکت و مغفرت نیست بلکه به این دلیل است که به آن‌ها توجه خاص داده شود و مؤمنان بدانند برکت و خیر کثیری برای این ماه در نظر گرفته شده که هر کس در آن عمل صالحی انجام دهد، چند برابر دیده شده و شریب پیدا می‌کند.

اینکه به رحمت الهی نیز اشاره می‌شود به این خاطر است اعمال انسان همواره با نقص و کاستی همراه است و فقط با دید رحمت و تفضل الهی است که پذیرفته می‌شود. در حقیقت این رحمت الهی است که موجب می‌شود نقص‌های عمل انسان جبران شود. برای درک عظمت تعبیر مغفرتی که برای این ماه و در ادامه برکت و رحمت آن مورد اشاره قرار گرفته باید به فراز دیگری از همین خطبه نگاه کرد؛ آنجا که رسول خدا(ص) می‌گوید: «بِهِدَيْتَ كَسْبًا اسْتِةَ كَمَا فِي دِينِ مَاه بزرگ از آموزش الهی محروم بماند.» این عبارت، به تعبیر مغفرتی که در ابتدای خطبه به آن اشاره شد، وزن دیگری می‌بخشد، چرا که می‌گوید این ماه آن قدر عظیم است که اگر کسی این ماه را از سرگرداندن و باز هم نگاهدار باشد، حقیقتاً تیربخشتی است که شقاوت او را فرارگفته است.

پیامبر در اینجا با اعتدالی نیت انسان و بسنده نکردن به تشنگی و گرسنگی صرف، می‌خواهد حتی همین گرسنگی کشیدن و عطش نیز هدر نرود و انسان‌ها است ادراشته باشد ممکن است به گرسنگی و تشنگی ابدی مبتلا شود که نه قابل تحمل است و نه قابل جبران.

از نخستین توصیه‌ها که انسان را به کششی اجتماعی وارد می‌دارد صدقه و کمک به فقراست. این توصیه عملی است که می‌تواند موجب افزایش فقرآلکم و مساکینکم، و تأکید به آن قطعاً اضعاف مضاعفه می‌شود؛ یعنی چندین برابر ماه‌های دیگر با برکت همراه می‌شود.

از دیگر توصیه‌ها و دستورالعمل‌ها «صله ارحام» است. این هم از توصیه‌های خاص ایام ماه رمضان است. البته اکنون و با توجه به شرایطی که کرونا برای ما به وجود آورده شاید بهترین نوع، ارتباطات مجازی و تلفن زین باشد.

مورد بعدی که باز ناظر بر خود فرد است، توصیه به کنترل زبان است. این توصیه را باید در ادامه افزایش

دانشه همان حالت پرهیز و تقوا دانست، یعنی زبانی که از تشنگی خشک شده و عطش دارد، خوب است از ملامت و غیبت و دروغ هم پاک شود.

شاید یکی از علل تأکید بر این توصیه در این ماه، خود ظرفیتی است که ماه رمضان برای آن تولید کرده است. استفاده از تعبیر «شهر الله» برای ماه رمضان دقیقاً مثل استفاده از تعبیر «شهر الله» برای مکه است. از آنجایی که خداوند محدودیت زمانی و مکانی نداد، باید گفت استفاده از این ترکیب که در ادبیات باستان آن اضافه تشبیهی می‌گوند، بهترین مادران چیزهایی که منع تشنگی بچه‌ها می‌شود را در غذای سحر و افطار اضافه‌کنند.»

حجت‌الاسلام دکتر وحدتی شبیری :

ماه رمضان، اول سال مؤمنان است

رمضان سال ۲۰۱ هجری قمری یادآور پذیرش ولایتعهدی مأمون عباسی توسط امام رضا(ع) است. در سالروز پذیرش ولایتعهدی حضرت(ع) با حجت‌الاسلام دکتر سید حسن وحدتی شبیری، رئیس دانشگاه علوم اسلامی رضوی گفت‌وگو کردیم، او توضیح می‌دهد بر اساس مستندات تاریخی امام رضا(ع) به اجبار ولایتعهدی را پذیرفت و با شروطی که گذاشت به همه نشان داد در حکومت هیچ دخالتی ندارد.

حجت‌الاسلام وحدتی شبیری در ابتدا با بیان توضیحی درباره دلیل پذیرش ولایتعهدی حضرت(ع) می‌گوید: «ولایتعهدی مأمون حضرت رضاع(ع) را پذیرفت. امام رضا(ع) با دوران سایر ائمه(ع) متفاوت بود. در آن زمان مأمون در جنگ، برادرش محمد امین را شکست داد و پیروز شد و می‌خواست از راه سیاست و حيله، سادات و مردم شیعه را که انقلابی بودند ساکت کند. با بررسی اوضاع و شرایط شیعه زمان مأمون می‌توان به این نتیجه رسید مأمون با این اقدام خود دخالت اهداف خاصی و می‌خواست بر برخی از مشکلات حکومتش فائق آید؛ بنابراین وقتی عباسیان به اقدام مأمون اعتراض می‌کردند در جواب آن‌ها گوشه‌ای از اهداف خود را فاش و به آن‌ها اشاره می‌کرد. دانشیار گروه حقوق خصوصی دانشگاه قم گفت توضیح مأمون در رجال مبنی بر آن زمان مانند فعلی است:

بن سهل ذوالربیعین به مأمون پیشنهاد دادند امام رضا(ع) را از مدینه به پایتخت خلافت آن زمان یعنی شهر مرو و خراسان دعوت کند. با این دعوت، اگر امام پذیرفت به مردم عنوان می‌شود آن‌ها دنبال حکومت هستند و اگر نپذیرفت و از تحمیل می‌کردند که تحت نظر دولت باشد و با تحمیل ولایتعهدی و به سادات و تشیع گفته می‌شد اما شما خود تسلیم حاکمیت سیاسی شد و ولایتعهدی را نپذیرفت و دیگر شما قیام نگذرد؛ چرا که در زمان مأمون در گوشه و کنار سوزنیم اسلامی سادات ایجاب کرده و مردم مسلمان دور آن‌ها جمع شده بودند. دعوت از امام رضا(ع) بهترین راه برای تحت یوغ قرار دادن سوزنیم اسلام توسط مأمون بود. به همین دلیل نامه‌ی به امام رضا(ع) نوشت. او از آنچه در بخاراآنوار علامه مجلسی، جلد ۴۲، صفحه ۱۲۳ آمده نیز اشاره کرده و می‌گوید: حضرت رضا(ع) دعوت مأمون را نپذیرفت و دلایل زیادی برای آن کار کرد. اما مأمون مدام تکلیف و از حضرت تقاضا می‌کرد تا جایی که امام(ع) از مدینه بیرون آمد. مأمون از امام رضا(ع) خواست از طریق کوفه و قم نیاید. دلیل او هم این بود که مردم این دو شهر ولایی بودند و اگر حضرت(ع) از آن مسیر می‌آمد با امام همراهی می‌کردند. به همین دلیل راه سفر حضرت را تغییر داد و از طریق بصره، اهواز، فارس، سو… امام را حرکت داد تا به مرو رسید.

دکتر وحیدی شبیری بیان می‌کند: مأمون رسماً خلافت را به امام عرضه و از حضرت درخواست کرد آن را به عهده بگیرد و گفت: «ای فرزند رسول خدا من برتو تو را شناختم و علم و زهد و تقوا و عبادت تو را درک کردم و می‌بینم تو شایسته‌تری به خلافت تا من» اما امام از قصد مأمون آگاهی داشت و می‌دانست او برای رسیدن به مقاصد سیاسی خود از هیچ کوششی فروگذار نکرده و برای رسیدن به خلافت، برادرش را کشته و بغداد را ویران کرده بود. در روایت آمده نیز حضرت(ع) و مأمون عادت گشتی‌گوهایی طولانی انجام گرفت و حدود دو ماه حضرت نمی‌پذیرفت. پس از آنکه امام(ع) پیشنهاد خلافت از سوی مأمون را رد کرد، مأمون به حضرت پیشنهاد ولایتعهدی داد و در این پیشنهادش بسیار مصر بود اما تمام اذهای سیاستمدارانی که برای قانع دانسته باشیم؛ مقاصی که در آن ۱۲ سوره توبه با ارزش‌تر از بهشت مطرح شده است؛ یعنی: زین و زور برای بدست آوردن چنین جایگاهی قطعاً عمل شایسته و تحمل سختی نیاز است. در کلام ائمه(ع) مواردی همچون تقوا و پرهیز از گناه، استغفار زیاد، صدقه و انفاق، تواضع و فروتنی و حتی فراهم کردن رفاه و آسایش برای خانواده و به طور کلی انجام واجبات و ترک حرمانت را سبب خشودوی و رعایت خدا از بنده معرفی کرده‌اند. هر کدام از این موارد گفتاری بسیار می‌تولید، که در این مقال نمی‌گنجد اما برای هر انسانی که اراده خوب زیستن دارد قابل لمس و در اطرافش شرایط عمل به آن مهیااست.

سؤال: اگر ما چنین اعمالی را تکما بدینامین رضایت حق را کسب کردیم؟
حضرت موسی(ع) همین پرسش را از خداوند داشت [که در بداند این علامت رضایت و خشودستی من از سونت‌انگون که درون خود بنگریم و آنچه را گفته شد بیازماییم تا بدینم در چه جایگاهی قرار داریم؛ بنابراین این است، مأمون به پای خود مصلحت عمل به موارد یاد شده نمود. مأمون نیز در مورد خواست دوری از خشم و غضب خدا و نعمت و عقوبت الهی است. آسباب خشم و عذاب الهی چیست؟ مواردی همچون تشعیر و تمسخر کردن و شریعت خداوند و یا نادیده گرفتن و بی‌احترامی به شعائر الهی، عمل نکردن به وعده‌ای که داده‌ایم، ظلم به دیگران، زودگویی در انجام وظایف (واجبات) و در کل ارتکاب هر عمل ناشدنی (محررات) در اول ظلم و ظلم و عذاب خداوند بیان شده که لازم است از آن‌ها پرهیز شود.

دکتر وحیدی شبیری در پایان تأکید می‌کند: امام رضا(ع) راه سایر ائمه معصوم(ع) را در ارتباط با طاغوت و حاکمیت نامشروع طی کرد. راه امام رضا(ع) با راه امام حسین(ع) هیچ تفاوتی ندارد و تنها شکل و نامتخت مبارزه متفاوت است امام رضا(ع) با رد پذیرش خلافت که از سوی مأمون پیشنهاد شده بود و امتناع از پذیرش هر گونه مسئولیت اعلام کرد حکومت مأمون نامشروع است. امام(ع) در دوران ولایتعهدی پایه‌های مذهب شیعه را استوار و در مناظرها معجزات علمی خود را آشکار کرد. رفتار زیگاری حضرت(ع) به گونه‌ای بود که در نهایت موجب شهادت امام رضا(ع) شد.

حجت‌الاسلام دکتر صفدر الیمراد، عضو هیئت علمی مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی(ره)، تعبیر معروفی چون «رمضان، ماه میهمانی خدا» یا «خواب روزهدار عبادت است» به خطبه‌ای ابراهیم گردی که توسط پیامبر اکرم دربرابر فضیلت ماه رمضان ایراد شده است. خطبه‌ای که امام رضا(ع) از آن سلسله سنی که از طریق پدرانشان به حضرت علی(ع) می‌رسد، آن را از زبان رسول خدا(ص) نقل کرده‌اند. هر چند محتوای خطبه خلیفه کامل‌ناظر بر فضیلت ماه رمضان و دستورالعمل‌هایی برای بهره‌برداری حداکثری از آن است ولی از آنجایی که در آخرین جمعه ماه شعبان ایراد شده، به ویژه شعبانیه، معروف شده است.
دکتر وحیدی شبیری است.
آدم به راحتی می‌تواند ادای دیگران را در بپردازد اما اینکه بخواید خودش باشد، خیلی سخت است.همه ما تصور استیصال زاریانی که در ترمینال برای برگشتن به شهرشان حیران و سرگردان دور خود می‌گردیم! دیدهایم که آنجا شاعر سراغ حارم که این پریشانی را در شعر به ما نشان بدهد؟ ما جوانی که نصف شب‌ها به دریم می‌آید و حاجتش این است که زودتر اسباب ازدواج و تاهلش فراهم شود یا آن‌هایی که با مشکل مالی دارند و زیر فشار قرض و بدهی هستند و درمانده به این حرم پناهنده می‌شوند. البته این بدیع بودن نه‌تنها در ساحت معنا نیست و شاعر طرحه‌ما کلی کلمه امروزی را هم در شعر خودش آورده. البته هنر او آوردن این کلمات در آنجا که همه می‌دانند کار خاصی نیست، هر چه آن‌ها اشاره می‌کرد، و ترمینال را از تنوش می‌مانی کند. مثل عروسی که خودش را بزرگ کند و بگوید به همه بگوید پیوسته دفتر خوشگل شدم، این، بیشتر از آنکه زیبایی باشد، تشییع زیبایی است.

